

CHỦ TỊCH HỒ CHÍ MINH VỚI ĐẠI HỘI TOÀN QUỐC CÁC CHIẾN SĨ THI ĐUA VÀ CÁN BỘ GƯƠNG MẪU LẦN THỨ NHẤT NĂM 1952

THIÊN LÝ - NGUYỄN THU

Trung tâm Lưu trữ quốc gia III

Qua gần 70 năm phát động phong trào thi đua yêu nước, từ tháng 5/1948 đến nay, với 9 kì Đại hội, Đại hội toàn quốc các chiến sĩ thi đua và cán bộ gương mẫu lần thứ Nhất năm 1952 - kì Đại hội thi đua yêu nước đầu tiên tổng kết phong trào thi đua yêu nước đã đánh dấu mốc quan trọng đối với sự phát triển phong trào thi đua yêu nước trong cả nước và của các ngành. Đại hội toàn quốc các chiến sĩ thi đua và cán bộ gương mẫu lần thứ Nhất năm 1952 cũng khẳng định vai trò to lớn của Chủ tịch Hồ Chí Minh, Người không chỉ luôn quan tâm tới phong trào thi đua yêu nước, là người khởi xướng, kiến tạo phong trào thi đua yêu nước mà còn lãnh đạo, chỉ đạo, động viên nhân dân thi đua, theo dõi sự phát triển và kết quả của phong trào thi đua.

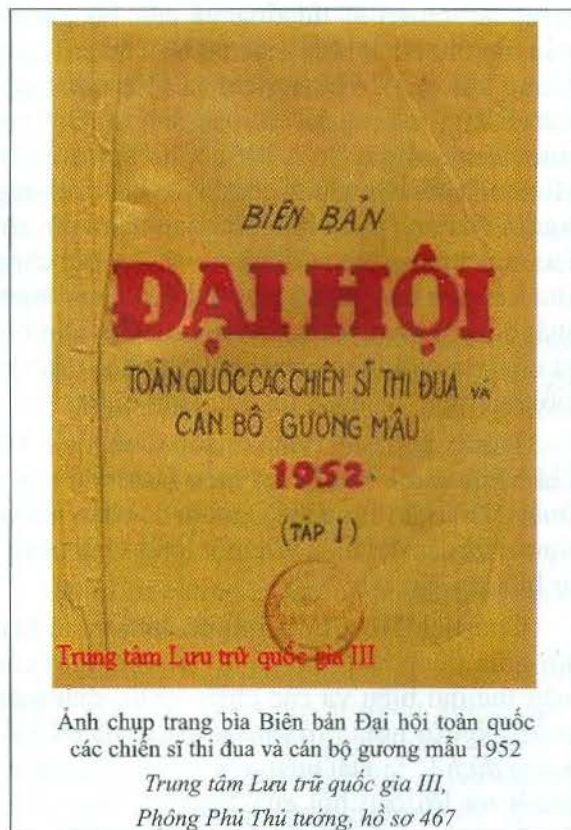
*

Xuất phát từ quan điểm cách mạng là sự nghiệp của quần chúng và nhu cầu của cuộc kháng chiến Pháp, đồng thời nhằm phát huy tinh thần tự lực cánh sinh, động viên toàn dân, toàn quân phát huy truyền thống yêu nước, ý chí tự cường xây dựng và bảo vệ độc lập dân tộc, theo sáng kiến đề xuất của Chủ tịch Hồ Chí Minh, ngày 27/3/1948, Ban Thường vụ Trung ương Đảng đã ra Chỉ thị phát động phong trào thi đua ái quốc. Chỉ thị có đoạn viết: "Mục đích Thi đua ái quốc là làm cho kháng chiến mau thắng lợi, kiến quốc chóng thành công".

Để triển khai một cách sâu rộng Chỉ thị của Trung ương Đảng, ngày 01/5/1948, Chủ tịch Hồ Chí Minh đã viết Lời kêu gọi thi đua yêu nước: "Cùng toàn thể đồng bào yêu quý!

Nước ta kinh tế lạc hậu, nhưng lòng yêu nước và chí quyết cường chẳng kém ai.

Nay muốn tự cấp, tự túc, đi kịp người ta, thì chúng ta phải đi mau.

Ảnh chụp trang bìa Biên bản Đại hội toàn quốc các chiến sĩ thi đua và cán bộ gương mẫu 1952

Trung tâm Lưu trữ quốc gia III,

Phòng Phủ Thủ tướng, hồ sơ 467

Vì vậy, sĩ, nông, công, thương, binh, gái trai già trẻ, toàn thể quốc dân ta, vô luận ở địa vị nào, làm công việc gì, phải ra sức tham gia cuộc Thi đua yêu nước, tức là tăng gia sản xuất.

Như thế thì:

Kháng chiến nhất định thắng lợi,

Kiến quốc nhất định thành công.”¹

Sau đó, ngày 11/6/1948, Chủ tịch Hồ Chí Minh ra Lời kêu gọi thi đua ái quốc. Chính thức phát động phong trào thi đua trên toàn quốc.

Với ngôn từ giản dị, mộc mạc, gần gũi, dễ hiểu, dễ nhớ, Lời kêu gọi thi đua yêu nước của Chủ tịch Hồ Chí Minh đã có sức lôi cuốn mạnh

Công bố - Khai thác phát huy giá trị tài liệu lưu trữ

mẽ, thôi thúc mọi ngành, mọi cấp, mọi người cùng thi đua tăng gia sản xuất, xây dựng và bảo vệ Tổ quốc. Từ đây, phong trào thi đua ái quốc đã phát triển rộng khắp, thu hút toàn dân, toàn quân tham gia, nhân dân sôi nổi thi đua “*Diệt giặc đói, diệt giặc dốt, diệt giặc ngoại xâm*”.

**

19 giờ 30 ngày 30/4/1952, Đại hội toàn quốc các chiến sĩ thi đua và cán bộ gương mẫu lần thứ Nhất khai mạc tại Việt Bắc. Trong không khí sục sôi kháng chiến, kiến quốc của toàn Đảng, toàn quân và toàn dân ta, Đại hội làm việc đến ngày 06/5/1952. Chủ tịch Hồ Chí Minh mặc dù bận nhiều công việc khác, nhưng Người đã dành phần lớn thời gian tham dự, chỉ đạo, quan tâm, theo dõi và cổ vũ Đại hội cũng như kết quả của phong trào thi đua sau 4 năm phát động. Đây thực sự là vinh dự cho Đại hội và cũng là một niềm vinh dự, tự hào đối với mỗi đại biểu, chiến sĩ thi đua toàn quốc.

Trong buổi tối khai mạc, Chủ tịch Hồ Chí Minh được bầu là đại biểu Danh dự trong Đoàn Chủ tịch. Toàn thể Đại hội đã chào mừng Người và các đại biểu với một lòng kính trọng, sự biết ơn sâu sắc.

Chủ tịch Hồ Chí Minh đã khai mạc Đại hội giữa tiếng hoan hô vỗ tay không ngớt của toàn thể đại biểu và các chiến sĩ thi đua toàn quốc. Người hỏi: “*Ta thi đua gì trước hết để thắng địch?*”². Đại biểu, chiến sĩ thi đua đồng thanh trả lời câu hỏi của Người, “*thua Bác, thi đua sản xuất tiết kiệm ạ*”, “*thua Bác, thi đua cải tạo tư tưởng*”, “*thua Bác, thi đua giết giặc lập công*”... Chủ tịch Hồ Chí Minh nói: “*chưa đúng, ta thi đua giữ bí mật trước đã*”³.

Tiếp đó, Người đã căn dặn, nhắc nhở các chiến sĩ thi đua và toàn thể Đại hội về nhiệm vụ đề cao tinh thần cảnh giác, giữ bí mật; Người nêu rõ ý nghĩa đặc biệt của ngày 01/5 ở nước ta gắn với Đại hội Toàn quốc các chiến sĩ thi đua và cán bộ gương mẫu.

Cũng tại Lễ khai mạc Đại Hội Chủ tịch Hồ Chí Minh đã có bài huấn thị về thi đua ái quốc. Trong bài huấn thị này, Người nói về mục đích thi đua, về nội dung thi đua, về mức thi đua, về ý nghĩa của việc thi đua.

Chủ tịch Hồ Chí Minh và các đồng chí lãnh đạo nói chuyện thân mật với các chiến sĩ thi đua trong quân đội tại Đại hội Anh hùng Chiến sĩ thi đua toàn quốc năm 1952

Trung tâm Lưu trữ quốc gia III, Tài liệu ảnh LIII, SLT 350

Về mục đích thi đua, Người chỉ ra rằng thi đua là “*để cải thiện đời sống tinh thần và vật chất của quân và dân, cung cấp đầy đủ cho kháng chiến, chuẩn bị chuyển sang Tổng phản công. Quân đội ta thi đua diệt giặc lập công để tiêu diệt nhiều sinh lực địch, chuẩn bị chuyển sang Tổng phản công.*”

Để kháng chiến thắng lợi, kiến quốc thành công, hoàn thành dân chủ mới để tiến lên xã hội chủ nghĩa”⁴.

Về nội dung thi đua ái quốc, theo Người là thi đua tăng gia sản xuất, tiết kiệm và thi đua giết giặc lập công. Tăng năng suất tức là làm mau, làm tốt, làm nhiều. Ra sức tiết kiệm nguyên liệu, vật liệu, sức lao động, thì giờ. Tiết kiệm để giúp tăng gia. Tăng gia để thực hiện tiết kiệm. Thi đua giết giặc lập công tức là luyện tập giỏi, diệt nhiều địch, là khắc phục khó khăn, chấp hành mệnh lệnh cấp trên, làm tròn nhiệm vụ.

Về cách thi đua, theo Người:

“- Trong bộ đội thi phát huy quân sự dân chủ.

- Các ngành thi nâng cao kỹ thuật.

- Gom góp sáng kiến. Rút kinh nghiệm, tổng kết kinh nghiệm, trao đổi và phổ biến kinh nghiệm.

Sáng kiến và kinh nghiệm là của quý chung cho cả dân tộc. Chúng ta phải ra sức làm cho nó dồi dào thêm và lan rộng mãi. Đầu thì lan

khắp một đơn vị, một nhà máy, một làng, v.v dần dần lan khắp cả quân đội, cả ngành công nghệ, cả nước. Sáng kiến và kinh nghiệm cũng như những con suối nhỏ chảy vào sông to, những sông to chảy vào bể cả. Không biết quý trọng sáng kiến và phổ biến kinh nghiệm tức là lãng phí của dân tộc”⁵. Đây là cách thức thi đua chung cho mọi ngành, mọi người.

Về mức thi đua, theo Người, mức thi đua phải tiến dần dần, mức thi đua không có hạn chế và tiến lên mãi.

Về ý nghĩa của việc thi đua, theo Người: thi đua là đoàn kết, thi đua là yêu nước, thi đua là tinh thần quốc tế, thi đua là góp sức giữ gìn hòa bình và dân chủ, thi đua cải tạo con người...

Bài Huân thị của Chủ tịch Hồ Chí Minh trong Lễ khai mạc Đại hội tuy ngắn gọn, xúc tích, nhưng đã nêu đầy đủ những nội dung về thi đua ái quốc, từ việc hướng dẫn, đến việc động viên, khích lệ chiến sĩ đồng bào hăng hái thi đua. Đặc biệt, trong Bài huân thị, Người còn nêu rõ sự cần thiết phải thi đua, ý nghĩa, tác dụng to lớn của phong trào thi đua yêu nước, sự cần thiết phải nuôi dưỡng, duy trì thúc đẩy phong trào thi đua.

Cũng trong buổi Lễ Khai mạc Đại hội, Chủ tịch Hồ Chí Minh tuyên bố thay mặt Chính phủ, công nhận và tặng thưởng danh hiệu chiến sĩ thi đua cho chiến sĩ các cấp xã, huyện, tỉnh, chiến sĩ khu, Chiến sĩ được cử đi dự Đại hội toàn quốc là chiến sĩ thi đua toàn quốc. Người căn dặn nhưng đồng thời cũng là chỉ đạo đối với quá trình Đại hội: bầu lấy những người xứng đáng được thưởng Huân chương và danh hiệu Anh hùng để trình Chính phủ duyệt y và trao tặng vào buổi bế mạc. Người còn tặng cho mỗi chiến sĩ một huy hiệu có ảnh của Người và cho mỗi chiến sĩ phụ nữ 01 quyển sổ tay của đồng bào vùng địch gửi biểu Người.

Sau Lễ Khai mạc Đại hội, mặc dù bận nhiều công việc của Chính phủ, Nhà nước, song Chủ tịch Hồ Chí Minh vẫn dành sự quan tâm đặc biệt của mình đối với Đại hội. Người đã dành nhiều thời gian tham dự, điều hành, chỉ đạo nhiều buổi họp của Đại hội. Người đã lắng nghe các bản báo cáo thành tích thi đua

của các chiến sĩ thi đua của các ngành, nhận xét, đánh giá, động viên khích lệ tinh thần thi đua của các chiến sĩ và toàn thể Đại hội.

Ngày 01/5/1952, sau khi nghe Ngô Gia Khảm báo cáo thành tích, Chủ tịch Hồ Chí Minh đã nhận xét, đánh giá về tinh thần, thành tích thi đua, sự nỗ lực bền bỉ, quyết tâm vượt khó và đề cao tinh thần trách nhiệm trong lao động của anh hùng Ngô Gia Khảm, ngành quân giới: *“Chúng ta vừa nghe chú Ngô Gia Khảm kể chuyện đúc lựu đạn. Chắc mọi người đều biết bộ đội giải phóng quân Việt Nam lúc bắt đầu tổ chức chỉ có 12 người trong đó có 2 phụ nữ. Viên lựu đạn đầu tiên của bộ đội ta, do Ngô Gia Khảm đúc. Có thể nói Ngô Gia Khảm đã xây dựng cái bình công xưởng đầu tiên của Quân đội quốc gia Việt Nam.*

Lúc đầu tiên, mới có 12 chiến sĩ và 1 quả lựu đạn mà chúng ta đánh Tây, đánh Nhật và thắng Tây, thắng Nhật. Bây giờ ta có Chính phủ, có Quân đội, có Mặt trận, có Đảng Lao động Việt Nam công khai, có toàn dân. Vũ khí thì có những xưởng Quân giới khắp nơi, có Badoka, có SKZ...

Ngoài ra chúng ta lại lấy thêm vũ khí của địch tha hồ mà đánh.

Vì sao lúc đầu mới chỉ có 12 chiến sĩ và 1 quả lựu đạn mà chúng ta đánh thắng Tây, thắng Nhật? Vì chúng ta quyết tâm. Người ít nhưng quyết tâm, quyết chiến thì quyết thắng. Chúng ta lại có con đường chính trị đúng. Chúng ta biết chúng ta muốn làm gì, muốn đi đến đâu. Chúng ta quyết giải phóng dân tộc bảo vệ hòa bình thế giới.

Chú Ngô Gia Khảm đã bị thương mấy lần, mắt hỏng, tai điếc, tay què, mặt cháy, thế mà cứ vẫn tiếp tục công tác. Đó là vì có tinh thần trách nhiệm đối với Đảng, với Chính phủ, với nhân dân. Ta quyết tâm thì ta nhất định thắng. Có một Tây, một Mỹ, chứ 10 Tây, 10 Mỹ ta quyết tâm, ta cũng thắng.”⁶

Tiếp đến, sau khi nghe báo cáo thành tích thi đua của chiến sĩ Nguyễn Văn Thường, Người cũng đưa ra nhận xét, đánh giá: *“Các nước tư bản chỉ tin vào cái bằng cấp. Chỉ có các nước dân chủ nhân dân cũng như nước*

Việt Nam ta mới tin vào tài năng thật sự, vào khả năng của lao động trí óc và chân tay. Chỉ có giai cấp công nhân chỉ công vô tư, chỉ có giai cấp ấy lãnh đạo thì lao động trí óc và chân tay mới phát huy hết tài năng của mình... Lúc này chủ Thường có nói đến việc làm cầu. Cán bộ phụ trách lúc đầu chưa nghiên cứu kế hoạch của chủ Thường đã vội cho rằng chủ ấy không thể làm được. Như thế là quan liêu, xa rời quần chúng, không điều tra nghiên cứu. Quan liêu thì lãng phí, việc để trôi mất nhiều gỗ mà không làm được cầu là lãng phí, nhân dân phản đối là đúng. Nhân dân lúc nào cũng tốt, Chính phủ bảo gì nhân dân cũng làm. Nhưng nhân dân phản đối lãng phí, mà phản đối là đúng, là biết sử dụng quyền dân chủ của mình.

Muốn phong trào thi đua phát triển, bắt cứ ai, tất cả nhân dân, tất cả lao động chân tay và trí óc phải chống quan liêu, tham ô, lãng phí.

Chúng ta không tin ở bằng cấp, chúng ta tin vào tài năng thật sự, vào quyết tâm vào sáng kiến của mọi người. Cách mạng chúng ta làm được thì việc gì chúng ta cũng làm được. Kháng chiến thành công thì kiến quốc cũng thành công... cái cầu mà chủ Thường làm vừa rồi, tàu bay của Tây lên đánh phá, nhưng nó đã bị ta bắn rơi. Bộ đội bắn rơi chiếc tàu bay để mừng chủ Thường đấy.”⁷

Ngày 03/5/1952, Chủ tịch Hồ Chí Minh động viên, khích lệ kịp thời nữ chiến sĩ du kích dũng cảm Nguyễn Thị Chiên sau bài báo cáo thành tích: “Cháu Chiên ước mong được một khẩu súng lục để chiến đấu, Bác thay mặt Chính phủ và đoàn thể sẽ cho cháu một khẩu súng lục”⁸ ... khẩu súng này hơi nặng, Bác đeo cũng nặng, nếu có khẩu nào nhẹ hơn thì cháu đổi mà đeo cho nó đỡ nặng”⁹.

Không chỉ quan tâm đến thành tích cụ thể của từng cá nhân tham dự Đại hội thi đua toàn quốc, Chủ tịch Hồ Chí Minh còn đặc biệt lưu tâm đến mối quan hệ giữa phong trào thi đua và công cuộc kháng chiến kiến quốc của nhân dân ta. Chính vì vậy, trong Đại hội, Người đã căn dặn các chiến sĩ thi đua và toàn thể Đại hội: “Các chú, các cô có vinh dự to là xung phong đi trước, có vinh dự to thì có nhiệm vụ to.

1. Là phải cố gắng thi đua, chớ bao giờ cho thể là đủ, phải cố gắng luôn luôn, cố gắng mãi.

2. Là chớ tự kiêu, tự đại, tự kiêu, tự đại là nguy hiểm hơn để quốc Pháp, Mỹ vì nó ở trong người ta. Ta trông thấy để quốc Pháp, Mỹ chứ không thấy được nó. Ta không thể lấy súng, lấy dao, lấy mã tấu mà giết được nó. Mà chỉ có thể dùng cách thật thà tự phê bình và phê bình mà tiêu diệt nó. Vì vậy, ta phải tránh tự kiêu tự mãn. Làm được như thế thì thành tích của các cô, các chú sẽ tiến mãi. Các cô, các chú tiến chừng nào thì kháng chiến càng gần thắng lợi chừng ấy”.

Như vậy, qua tài liệu lưu trữ về Đại hội toàn quốc các chiến sĩ thi đua và cán bộ gương mẫu lần thứ Nhất năm 1952 mà chúng tôi sơ lược trên, chúng ta thấy rõ vai trò đậm nét của Chủ tịch Hồ Chí Minh với phong trào thi đua yêu nước. Người không chỉ luôn quan tâm tới phong trào thi đua yêu nước, là người khởi xướng, kiến tạo phong trào thi đua yêu nước mà còn lãnh đạo, chỉ đạo, động viên nhân dân thi đua, theo dõi sự phát triển và kết quả của phong trào thi đua,... Và chính từ sự quan tâm và những hành động cụ thể đó của Người, phong trào thi đua yêu nước luôn có sức sống mãnh liệt và gắn liền với sự nghiệp cách mạng của nước ta./.

Chú thích:

1. Trung tâm Lưu trữ quốc gia III, Phòng Phủ Thủ tướng, hồ sơ 130, tờ 01
2. Trung tâm Lưu trữ quốc gia III, Phòng Phủ Thủ tướng, ML2, hồ sơ 467, tờ 10
3. Trung tâm Lưu trữ quốc gia III, Phòng Phủ Thủ tướng, ML2, hồ sơ 467, tờ 10
4. Trung tâm Lưu trữ quốc gia III, Phòng Phủ Thủ tướng, ML2, hồ sơ 467, tờ 11
5. Trung tâm Lưu trữ quốc gia III, Phòng Phủ Thủ tướng, ML2, hồ sơ 467, tờ 11
6. Trung tâm Lưu trữ quốc gia III, Phòng Phủ Thủ tướng, ML2, hồ sơ 467, tờ 87
7. Trung tâm Lưu trữ quốc gia III, Phòng Phủ Thủ tướng, ML2, hồ sơ 467, tờ 96, 97
8. Trung tâm Lưu trữ quốc gia III, Phòng Phủ Thủ tướng, ML2, hồ sơ 467, tờ 167
9. Trung tâm Lưu trữ quốc gia III, Phòng Phủ Thủ tướng, ML2, hồ sơ 467, tờ 178